

Moderne Danskunst

JACOBA en HELENA VAN DER PAS.

is een bijzonder genoeg in, eens te midden van den warboel waarin we aan het einde van het oude en het begin van dit nieuwe jaar leven, het oog te slaan op 'n vredig, een vreugdevol hoekje van dit aardse bestaan, dat te liever aandoet, te vreugdevoller, naarmate we in het gedrang van het oogenblik het besef verloren hadden, dat het diepere zoeken van den menschenlijken geest toch meer het geluk zoekt en niet alleen macht. En indien algemeen als axioma zou zijn aangenomen, dat gelukkig zijn op zich zelve al 'n macht is, 'n onuitputtelijke bron van macht in de goede en betere beteekenis van het woord, dan zou het oorlogsstreven zeker spoediger als 'n algemeen verafschuwd bedrijf worden afgeschafte dan thans het geval is.

Dat gelukkig zijn van de menschen, het is 'n vreemde ambitie. Ieder zoekt het anders. In geen mensch ontbreekt het. Geen mensch is er, die het niet ergens in zoekt; de meesten echter zijn er zich niet bewust van, en doemt de mogelijkheid aan het bezit ervan bij dezen of bij genen op, dan meestal nog herkennen zij het niet, zelfs niet aan de onrust, die hun ziel 'n oogenblik besluipt. Ik bedoel maar, dat iedere werkelijk harmonische ongekunstelde uiting niet gauw populair kan worden, doch steeds zal zijn eerst 'n kostbaar bezit van 'n kleinen kring menschen, wier aanleg hun het voorrecht heeft geschonken, om van de bloemen, die in 's werelds wonderen tuin in kleine hoekjes nog ongerept zijn gebleven, te genieten, als van 'n weerspiegeling der Paradijs-tuinen van weleer.

Die Paradijs-tuinen, ze moeten heerlijke scheppingen van rijkdom en schoonheid op alle gebied zijn geweest. En ik kan me dan ook voorstellen, dat als we geschapen zijn om in die tuinen, dat paradijs van kleur, van licht, van bloemen en planten, schitterend in de zon, wier licht we ons voorstellen als 'n gouden val over al die heerlijkheid gespreid, toch als het hoogste aardse wezen te verblijven, we in ons zelf, in ons verschijnen, onze gebaren, ons lichaam tenslotte méér aanleg voor 'n leven in schoonheid moeten hebben, dan we zoo oogenschijnlijk en uiterlijk gelooven te bezitten.

Maar om ons zelve aan ons zelve te herinneren, daartoe dient het in de Kunst vaak tot uiting gekomene ideaal-gevoelen, en in een der eerste plaatsen: De Dans. De Dans, dat is de directe uitbeelding van vreugde en smart, door het lichaam. En zeker zal geen schooner en fijn-besnaarder instrument gevonden kunnen worden, dat zoo direct tot ons spreekt.

Wél moeten we in 'n vreemden tijd leven, om thans weer eens in ons land tot de ontdekking te komen, dat we in den Dans een nieuwe kunst, in ons lichaam 'n nieuwe uiting dier Kunst hebben gevonden, waar we van eeuwen terug hetzelfde hadden kunnen leeren. Maar het is nu eenmaal 'n feit, dat we zóó overtuigd zijn, dat de oudere volken, die dansten, „heel anders waren dan wij”, dat hunne beschaving „n heel andere beschaving” was, dat we moeilijk slechts de waarheid benaderen kunnen, dat menschen desondanks menschen blijven, en dat, als we in onzen tijd niet zoo meer dansen b.v. dan toen, dat alleen maar dááran ligt, dat we wat kleurlooser in ons gevoelsleven zijn geworden, wat minder gelukkig dus, enfin, dat we minder rijk zijn, minder vreugdevol dan vroeger.

Het is dus een verschijnsel van groote beteekenis, dat den laatsten tijd de dans, als levensuiting in alle stadia, opleeft. En eene verheugenis is het zeker dat we in ons land thans ook priesteressen van den Dans bezitten, welker voordracht een groote bron van rijkdom worden kan voor ons aan spontane uitingen zoo arme omgeving.

* * *

Het dansen van Jacoba en Helena van der Pas is zeer bijzonder. Het is van 'n bijna beschavenden eenvoud, die je heel de quasi-gecompliceerdheid van zekere kunstenaars al direct als leegheid doet gevoelen. Het publiek van de soirée, die ik bijwoonde, was 'n prettig luid-babbellend publiek, waar je je bij het binnenkomen voelde als op de een of andere fancy-fair. Dat kwam omdat dien avond Jacoba van der Pas ook met hare leerlingen danste en het publiek dus 'n zeker onder-onsje vormde, dat alle vriendinnetjes en vriendjes te zamen had gebracht onder het gastvrije dak van Diligentia. Het gaf 'n uiterlijke feeststemming. Was de voorstelling niets geweest, dan had dit oppervlakkig vriendelijk publiek van aardige meisjes en vriendelijke vrouwen, van welwillende heeren en nog jonge kinderen gauw het geheel den indruk van 'n dilettantenvoorstelling gegeven. Maar te fijner, te blijer, te echter, deed daarop het dansen aan, toen we direct juffrouw van der Pas, met twee harer leerlingen en haar zuster, in 'n wals van Strauss op het in zeer stemmige kleuren gedrapeerde tooneeltje zagen optreden. Je allereerste indruk van dat vlinder-lichte en zomerkleurige was 'n loodzwaar gevoel van jezelf, 'n soort schaamte over je eigen leelijkheid, zooals je daar op je stoel zat in je colbertje, tegenover die gracielijke en gevoelige bewegingsschoonheid op 't podium. Je voelt je onfris, lomp, zwaar; zoo moet 'n nijlpaard zich voelen bij het zien stappen van 'n rozen ibis aan den Nijloever. Maar dien eersten indruk vergat je door het bewegen der meisjes, die licht en kleurig, dansten op de muziek van Strauss. Het lichtste van de vier was Jacoba; haar dansen is dat als van 'n libel boven 'n glanzend vijveroppervlak. Haar zuster Helena is bezonken in hare bewegingen, Forscher, en door haar lichaamsbouw, ernstiger. Het dansen van Jacoba is teerder, het ontroert door het teere, zoowel in de vertolking van vreugde, als in die van smart, (zooals in de Prelude van Chopin). Dat van Helena is minder ontroerend misschien, maar plastisch grooter. In Jacoba leeft de dans, geheel en ondeelbaar, zóó sterk, dat de vreugde en de smart in haar opleven, zij er de draagster van wordt.

Zoo muntte ze uit in de Tanz van Scharwenka, Helena, als 'n jongen. Gaven ze samen in de Frühling van Grieg, 'n heerlijk ensemble, dat met de Invitation à la Valse van Weber, eveneens door hen beiden gedanst, een der mooiste gedeelten van den avond vormde. Het is werkelijk een genot, zoo blij als het harmonisch bewegen in den dans je maken kan. Het maakt, dat je weer 'n oogenblikje langer gelooft in wat geluk door schoonheid, het geeft je weer opnieuw geloof in de bron, die je in je zelf hebt meegekregen, en waarheen de meeste menschen den weg hebben vergeten.

De rondedansen met koor, met de leerlingen samen, ze gaven 'n goed beeld van de bewegingsontwikkeling, die de meisjes van der Pas hunne discipelen leeren. Of van leeren is eigenlijk geen sprake. In den grond is het alleen maar afleeren. Maar de jarenlang aangeleerde stijfheid weer weg te werken, om weer gewoon te leeren doen, en dat gewoon-zijn weer tot 'n kunst-prestatie te doen groeien, dat is 'n moeilijke, zij het dan ook zéér loonende taak. En omdat we niet leven in Arcadië, zal het nog wel eenigen tijd duren, alvorens we, ondanks het streven van de meisjes van der Pas en hunne bijzondere kunst, 'n mooi volk zijn geworden!

Tot zoover zullen we van hunne kunst als iets ideaals blijven genieten
TOM SCHILPEROORT.

Jacoba van der Pas
in „Prelude van Chopin”

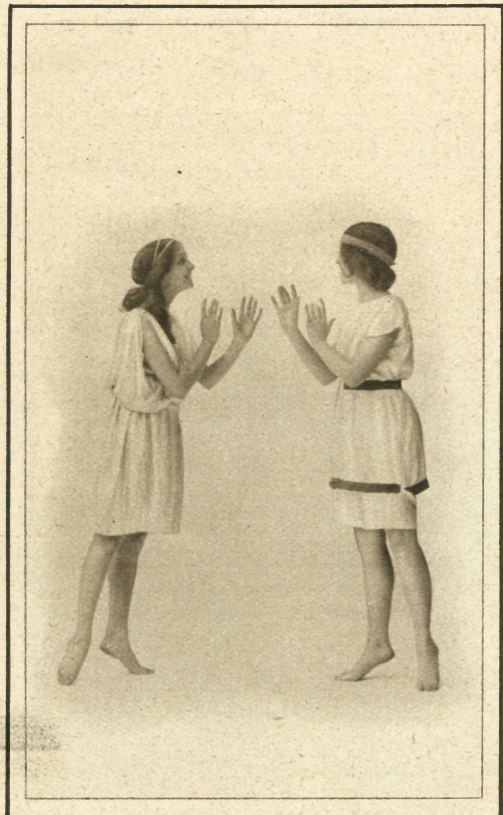
Helena van der Pas
in „Fanz van Scharwenka”

Jacoba van der Pas

Helena van der Pas

Menuet-Kallinikow

Frühling-Grieg